

İsrail'de Seçim Yılı - Burak Korkmaz

Deniz Kocakaya @maviesss

İsrail'de aylardır bir hükümet krizi yaşanıyor. Bu kriz, HAMAS tarafından gerçekleştirilen 7 Ekim saldırısı ve sonrasında İsrail'in Demirden Kılıçlar Operasyonu ile tamamen dolan gündemin sisleri arasında kaybedilmeye çalışılıyor. Hâlbuki gerçek şu, Başbakan Benjamin Netanyahu iktidarı elinden kaçırmak istemiyor. Zira rüşvet suçundan İsrail mahkemelerinde yargılanmaya devam eden Netanyahu, dokunulmazlığını sürdürmek zorunda. 1 Kasım 2022'de yapılan genel seçimler sonrasında kimse kendisi ile ortaklık kurmak

istemediğinden, daha önce koalisyon ortaklarını yolda bıraktığından olsa gerek, olabilecek en sağ koalisyonu kuran Netanyahu, terör hükümlüsü (2007) aşırı sağcı Itamar Ben Gvir'e (Otzma Yehudit) ulusal güvenliği teslim etti. Aşırı sağcı siyasetçiler, Finans Bakanı Batı Şeria'daki Yerleşim Bölgelerinden sorumlu Bezalel Smotrich (HaTzionut HaDatit) ve Adalet Bakanı Yariv Levin'le (Likud) beraber, koalisyon tam bir savaş kabinesi görünümü aldı. Aslında seçimlerde %10 civarında oy alan aşırı sağ, İsrail siyasetindeki tüm kilit noktaları ele geçirdi. Knesset'teki çoğunluğun kırılma noktası Başbakan Netanyahu'yu aşırı sağa mahkûm etti. Bu nedenle ince buz üzerinde yürüyen hükümet, aşırı sağın Tapınak Dağında provokasyon, Batı Şeria'da yerleşimcilerin kışkırtılması, Filistinlilere karşı nefret suçları gibi her türlü şımarıklığına göz yummak zorunda kalıyor. Dahası Netanyahu'nun kendisi de akıntıya uyarak sağın daha sağında, kendisini de hedef haline getiren ["Amalek'in size ne yaptığını hatırlayın"](#) gibi bir söylem tutturabiliyor.

Barut ve kan kokusu içinde unutuluyor ancak İsrail'de bir yıldan uzundur sokaklar hareketli, Başbakan Netanyahu, sokaklarda, evinin önünde, eşinin kuaföründe, askeri törenlerde, her yerde protesto ediliyor. Yargı reformu ile kendi geleceğini garantiye almaya çalışan Netanyahu, en başta ABD olmak üzere neredeyse dünyanın her yerinde istenmeyen kişi ilan edilmiş durumda. Tüm bunların üzerine gerçekleşen 7 Ekim saldırısı, savaş ve İran'a uzanan bölgesel güvenlik sorunu, İsrail'i daha da içine kapanık ve güvensiz bir yer haline getirdi. Milliyetçi sloganlarla kapatılmaya çalışılan Başbakan Netanyahu'nun politik hayatta kalma mücadelesi, ülkeyi ekonomik sorunlarla, siyasi yalnızlıkla ve toplumsal yıkımla karşı karşıya getiriyor. Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC) ve Uluslararası Adalet Divanı (ICJ) kararları İsrail açısından bağlayıcı olmasa da İsrail'in savaşı daha ne kadar sürdürebileceği tartışmalı bir konu. Bu da hükümetin günlerini sayılı hale getiriyor. Aşırı sağın desteğine muhtaç olan Netanyahu, geri adım atması halinde Ben Gvir ve ortaklarının onu arabadan atacaklarını biliyor. Savaş faaliyetlerinin uluslararası baskı ile durdurulması halinde, aşırı sağın hükümete desteğini çekeceği veya "Mutlak Zafer" sloganı ile hareket eden Netanyahu'nun güçlü olduğunu değerlendirdiği bir noktada, ensesindeki silahtan kurtulmak isteyeceği anlaşılıyor. İsrail'de önümüzdeki aylarda hükümetin dağılması ve sonbaharda yeni bir hükümetin yönetime gelmesi sürpriz olmaz. Zira Netanyahu için tek çıkış yolu Likud'un bir seçim zaferi daha kazanabilmesi.

İsrail’de seçimlerin iki temel dinamiği var, ekonomi ve güvenlik. Mevcut hükümet, 37. İsrail Hükümeti, kurulurken İsrail ekonomisi yükselen bir grafiğe sahipti. Büyüme hızı 2022’de düşse de pozitif büyüme devam ediyordu. Benzer biçimde fert başına düşen gayrisafi milli hâsıla tarihsel olarak zirvedeydi. Pandemi sonrası şartları düşünüldüğünde bir yükselme söz konusu olsa da enflasyon kabul edilebilir seviyelerdeydi, işsizlik ise yıllardır sürdürdüğü azalma eğilimine devam ediyordu. Kısacası Netanyahu Hükümetinin kurulduğu seçimin belirleyici dinamiği ekonomi değil, 2022 baharında başlayan terör dalgasıydı. İsrail’de sivillere saldıran Filistinli teröristler sol, merkez ve Arap partilerinin kurduğu koalisyonun yıkılmasına neden oldular. İsrail’de artan güvenlik endişeleri, kendisini “Bay Güvenlik” olarak tanımlayan Netanyahu’yu tam da istediği konjonktürde iktidara taşıdı. Ülke bugün de savaş halinde olduğundan, önümüzdeki sürecin konusu da güvenlik. Seçimlerin iki yapı arasında geçeceği görülüyor. Bir tarafta, aktif önlemlerle güvenliği sağlamayı toplumun kabulüne sunacak olan savaş koalisyonu, diğer tarafta ise pasif önlemlerle güvenliğin sağlanabileceğini iddia eden barış koalisyonu var. Klasik şahinler ve güvercinler tasviri İsrail için çok uygun değil. Zira söylemde çok keskin olan aşırı dinci yapılar askeri hizmetlerde çok büyük oranda yer almazken, barış koalisyonunda yer alan seküler İsrailliler ordunun bel kemiğini oluşturuyorlar. Kısacası İsrail bir anlamda saldırgan güvercinlerin ve pençesiz şahinlerin ülkesi. Ancak 7 Ekim sonrasında yapılan kamuoyu araştırmaları İsrail toplumunda barışa pek bir inancın kalmadığını gösteriyor. [Kudüs Halkla İlişkiler Merkezi’nin \(JCPA\) yaptığı ve son günlerde yayınlanan araştırmaya göre](#) sağ seçmenin %84’ü, merkez seçmenin %54’ü ve sol seçmenin %24’ü Suudi Arabistan’la barış yapılması karşılığında Filistin devletinin kurulmasına karşı. Benzer biçimde Washington merkezli [PEW Araştırma Merkezi’nin 30 Mayıs 2024’te açıkladığı araştırmada](#) da İsrailliler arasında İsrail ve Filistin devletinin bir arada barış içinde yaşayabileceklerine olan inancın 2013 yılında %50 olduğu ve bu rakamın bugün %26’ya gerilediği ortaya koyulmuş.

Seçimde İsrailliler açısından cevaplanması gereken dört temel soru var. (1) HAMAS ne olacak? (2) İç göç sorunu ne olacak? (3) Rehineler ne olacak? (4) Bu maliyetlere kim katlanacak? Savaş koalisyonu HAMAS’ın yok edilmesi için savaşa devam edilmesini istiyor. Tüm dünyanın karşı olması savaş koalisyonu için önemli değil, zira onlara göre bu bir hayatta kalma savaşı ve HAMAS kendi kuruluş bildirgesinde de ifade ettiği üzere İsrail’in ortadan kaldırılması için hareket ediyor. HAMAS’ın 7 Ekim sonrasında saldırıların aynı biçimde devam edeceğini

açıklaması ile savaş koalisyonuna destek verdiğini söylemek de mümkün. Kaldı ki savaş koalisyonunun anlayışı da “mutlak zafere kadar savaşa devam” olarak özetlenebilir. Bu noktada bunun bir slogandan öteye gitmediğini, iç kamuoyunu bayrak etrafında toplamak için kullanıldığını söylemek yanlış olmaz. Zira uluslararası camiada İsrail’in temel destekçisi olarak görülen ABD’de savaşın Netanyahu’nun bahsettiği “mutlak zaferle” sonuçlanamayacağı ifade ediliyor. Barış koalisyonu da HAMAS veya diğer örgütlerle bir anlaşmanın olacağını düşünmüyor, ancak savaşla bu yapıların yok edilemeyeceğini veya bastırılmayacağını tespit ediyor. Bu yapının temel anlayışı bir an önce Filistinli Araplarla ayrılmak ve karşıda uluslararası hukukun öznesi bir yapı ile muhatap olmak. ABD ile ilişkilerin getirildiği noktanın İsrail için varoluşsal bir tehdit olduğunu düşünen barış koalisyonu, Filistinli Arapların ve hatta HAMAS’ın ABD kamuoyunda artan desteğinden endişe ediyor.

Savaş koalisyonu, kuzeyde Hizbullah saldırıları nedeniyle yerinden edilen ve dünyada kimsenin gündeminde olmayan on binlerce İsrailinin geri dönebilmesi için Hizbullah’la savaşılmasını ve Litani Irmağına kadar olan bölgeden bu unsurların silah zoruyla çıkarılmasını planlıyor. Benzer biçimde Gazze çevresinden ayrılanlar ve 2005 yılında Gazze’den çıkarılan Yahudilerin geri dönüşü gibi işleri daha da çıkmaza sürükleyecek söylemleri var. Barış koalisyonu ise Batı Şeria’dan ayrılacak yerleşimcilerle birlikte İsrail’in yeni kentler kurmasını ve kendi toprakları içinde yerinden edilen İsraililer için yeni bir hayat başlatmasını istiyor. Örneğin Negev bunun için aday bölgelerden birisi. İsrail’in kuzeyinde tehdit oluşturan Hizbullah için ise konunun [Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin 11 Ağustos 2006 tarihli ve 1701 sayılı kararı](#) çerçevesinde uluslararası toplumun sorumluluğunda olduğunu düşünen barış koalisyonu, İsrail’in tek taraflı bir hamle yapmasını doğru bulmuyor.

Savaş koalisyonu, rehinelere kurtarılmasını, askeri operasyonun içinde bir görev olarak görüyor. Öncelikli hedef HAMAS’ın yok edilmesi olduğundan, konunun rehinelere kurtarılmasından öte geri getirilmesi sorununa dönüştüğünü söylemek lazım. Daha da ilginç koalisyonun daha radikal kanadı rehinelere gerekirse canlarını vermelerini bir sorun olarak görmüyor. Aşırı dinci bu kanat özellikle yerleşimciler arasında destek buluyor. Barış koalisyonu rehinelere canlı biçimde geri getirilmesi için verilmesi gereken tüm tavizlerin verilmesini istiyor. Bu

biçimde uluslararası baskının İsrail üzerinde değil HAMAS üzerinde yoğunlaşmasını hedefliyor.

Savaş koalisyonunun aldığı her karar, maliyeti çoğunlukla karşı tarafa yüklerken kendi seçmeninin taleplerini de karşılıyor. Özellikle bir iktidar alternatifi olmayan aşırı sağ için neredeyse sıfır maliyetli bir strateji söz konusu. Kendi Büyük İsrail yaklaşımları doğrultusunda içinde oldukları hükümetlerin politik süreçlerini etkilerken, bu anlayışın neden olduğu güvenlik sorunlarından beslenmeye devam ediyorlar. Daha da önemlisi askerlik hizmetlerinde nispeten daha az yer alan seçmen kütlesinin desteğinde hareket ettiklerinden, savaşın birinci elden maliyetine de paydaş olmuyorlar. Barış koalisyonunun kararlarının ise Batı Şeria'daki yasadışı yerleşimcileri etkileyeceği aşikâr. Bu noktada iki tarafın da maliyeti karşı tarafa yükledikleri ve kendi taraftarlarının taleplerini karşıladıklarını söylemek mümkün.

Son olarak İsrail açısından kendi seçimleri kadar merakla takip edilen bir seçim daha var, ABD seçimleri. ABD yönetiminde kimin olduğu İsrail'deki yönetimin tonunda da önemli etkiye sahip. Aralarındaki çok özel ilişki bir başka yazıda ele alınmayı hak ediyor.

Deniz Kocakaya @maviesss

Deniz Kocakaya @maviesss

Deniz Kocakaya @maviesss

Deniz Kocakaya @maviesss

Burak Korkmaz, Bağımsız Araştırmacı

İsrail Dış Politikası üzerine çalışan bağımsız araştırmacı Burak Korkmaz, Türk Milli Savunma Üniversitesi'nden "Dış İlişkiler (FRUS) belgeleri bağlamında İsrail'in kuruluş sürecine ABD'nin etkisinin analizi" başlıklı teziyle 2023 yılında doktora derecesini almıştır.

Bu yazıya atıf için: Burak Korkmaz, "İsrail'de Seçim Yılı", Panorama, Çevrimiçi

Telif@*UIKPanorama*. Çevrimiçi olarak yayımlanan yazıların tüm telif hakları Panorama dergisine aittir. Aksi belirtilmediği sürece, yayımlanan yazılarda belirtilen görüşler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UİK, Global Akademi, Panorama Yayın Kurulu ile editörleri ve diğer yazarları bağlamaz.